

SOSYAL BİLGİLER 6

DEĞİŞEN ROLLERİM

DEĞİŞEN ROLLERİM

Rol: Bir grup etkinliğinde yer alan bireylerin üstlendikleri görevlere **rol** denir. Bir başka deyişle; **üyesi olduğumuz grupta üstlenmemiz gereken görevlerdir.**

- Birey olarak dünyaya geldiğimiz andan itibaren içinde bulunduğumuz grup ve kurumlarda çeşitli sosyal roller üstleniriz.
- Rollerimizin bir kısmı **doğuştan sahip olduğumuz** rollerdir. Bu rollerin bazıları **evlat** ya da **kardeş** olmak gibi biyolojik özelliklerimizden kaynaklanan, herhangi bir ilgi ve yeteneği gerektirmeyen rollerdir. **Bunları seçme imkânımız yoktur.**

- Bazı rollerimizde **sonradan sahip olduğumuz** rollerdir. Bunlar kendi isteğimizle katıldığımız grupların bize yüklediği rollerdir. **Sınıf başkanı olmak, takım kaptanı olmak** gibi.

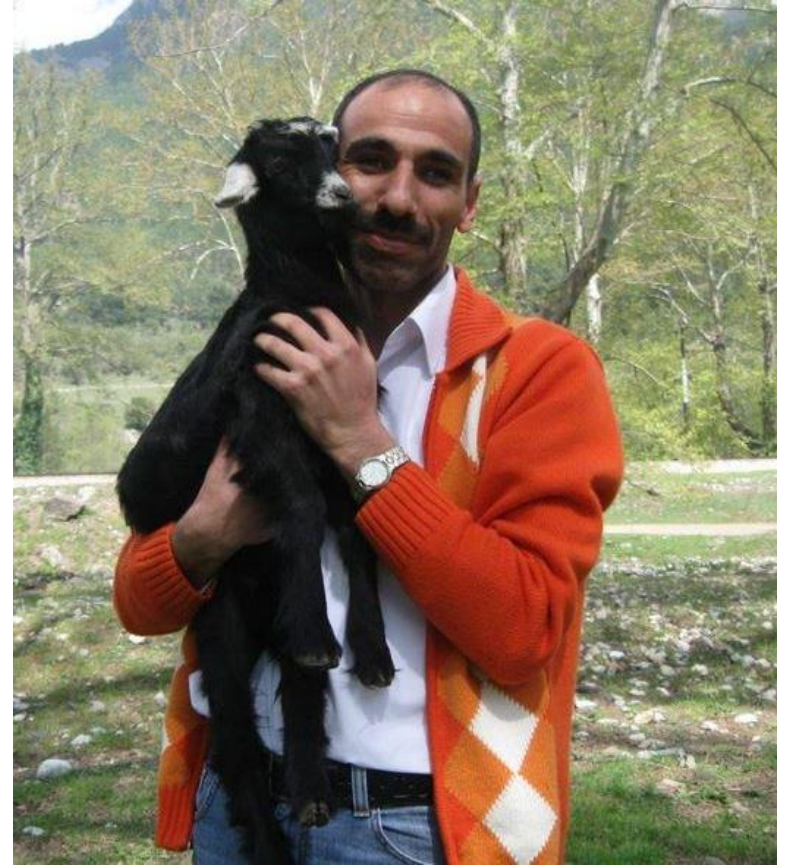

Bu da gösteriyor ki;

- ✓ **Bir insan aynı anda birden fazla role sahip olabilir.**
- ✓ **İnsanlar içinde bulundukları gruplara göre farklı roller üstlenirler.**
- ✓ **Rolümüz, içinde bulunduğumuz gruba veya kuruma göre değişebilir.**

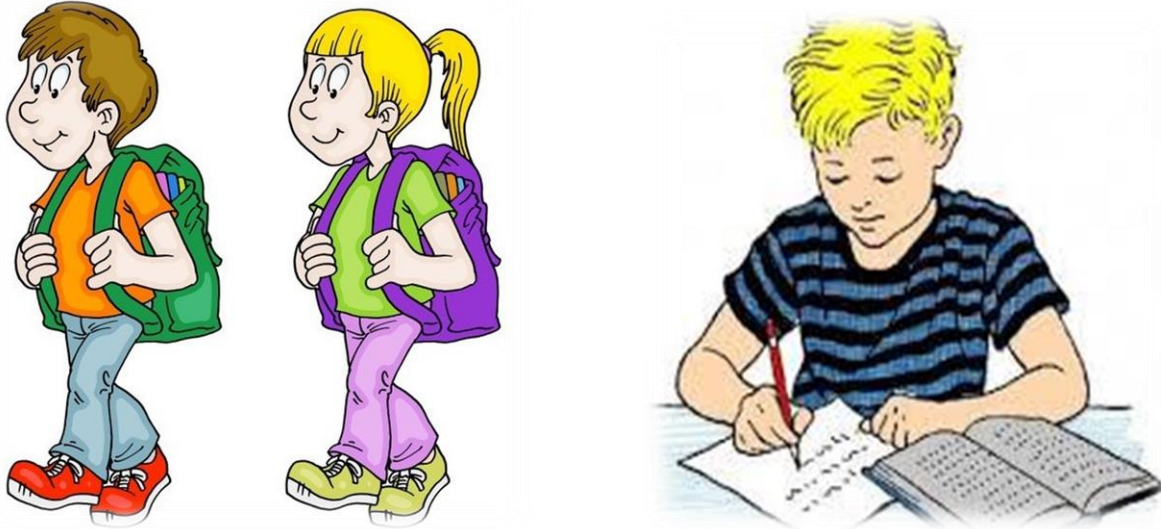
➤ Görevlerimiz ya da toplumun bizden beklediği davranışlar olarak ifade edebileceğimiz roller çok çeşitli olabilir.

➤ Örneğin Zeki Bey, okulda **öğretmen** rolünde iken, pazarda **müşteri** rolündedir. Evine geldiğinde ise karısına karşı **eş**, çocuklarına karşı **baba** rolündedir. Evlerine misafir gelirse bir de **ev sahibi** rolünü üstlenir.

- **Rollerimiz** bize birtakım haklar ve sorumluluklar yükler.
- **Haklarımız** hukukun çizdiği sınırlar çerçevesinde sahip olduğumuz kazanımlar ya da yapabileceklerimizle ilgilidir.
- **Sorumluluklarımız** ise üstlendiğimiz rollerimizin gereklerini yerine getirmeyle ilgilidir.

❖ Örneğin okulda eğitim öğretim hizmetlerinden faydalanmak **hakkımız**, ders çalışmak **sorumluluğumuzdur**.

- Eğitim öğretim hayatımızı tamamladıktan sonra **meslek grupları** içinde yer alan bir birey oluruz.
- İçinde yer aldığımız meslek grubunun gerektirdiği davranışlara ve kurallara uygun hareket etmeye **mesleki rol** denir.

- Kişilerin toplumda bulundukları bu konuma **toplumsal statü**, bu statüye bağlı olarak elde ettikleri hak ve görevlere de **toplumsal (sosyal) rol** denir.
- Sosyal rol bize kişinin ne yaptığını anlatır. Örneğin bir kişi **hem annelik hem öğretmenlik hem de bir vakıf başkanlığı** statüsüne sahip olabilir. Her birine bağlı olarak da elde etmiş olduğu haklar ve sorumlu olduğu görevler bulunmaktadır.

- **Mesleki rollere** ilişkin beklentiler yazılıdır, **sosyal rollere** ilişkin beklentiler ise yazılı değildir.

- Örneğin öğretmenlerin kanun ve yönetmelikler çerçevesinde belirlenmiş görev ve sorumluluklarının yanında toplumun da onlardan beklentileri vardır.
- **Toplum öğretmenlerin başarılı, fedakâr ve örnek olmalarını bekler.**

Sorumluluk: Bir kişinin kendi yetki alanına giren bir işin sonuçlarını üstlenmesidir.

- Herkesin içinde bulunduğu gruba ve kuruma göre çeşitli sorumlulukları vardır.
- **Bir öğretmenin derse hazırlıklı gelmesi,**
- **Bir öğrencinin ödevlerini yapması,**
- **Bir hizmetlinin okulu temiz tutması** birer sorumluluk örneğidir.

- Yaşımız ilerledikçe rollerimiz (**çocuk, öğrenci, öğretmen, baba vb.**) ve sorumluluklarımız değişir.
- Bazı rollerimiz değişmese de sorumluluklarımız değişir. Anne ve babamız için her zaman **evlat** rolündeyiz. Bu rolümüz hayat boyu devam eder ancak rolümüzün sorumlulukları yaşımız ilerledikçe değişir.

Grup: En az iki ve daha fazla kişiden oluşan, ortak bir amaçları olan, aralarında dayanışma ve işbirliği bulunan topluluğa grup denir.

Örnek: 6-A Sınıfı, Tiyatro Ekibi, İzci Kulübü, Halk Oyunları Ekibi.

Görev: Bir grup içinde yer alan bireylerin rollerinin gereğini yerine getirme zorunluluğudur.

- Bir babanın görevi evin geçimini sağlamak,
- Bir annenin görevi evin işlerini yapmak,
- Bir öğrencinin görevi de derslerine çalışmaktır.

Hak: Kanunlar tarafından bize verilen yetkilerdir. Yani bir işi yapabilme yetkisidir.

- Birey olarak içinde bulunduğumuz toplum düzeni bize bazı haklar sağlar.
- Okulda eğitim görmek, teneffüste dışarı çıkmak, oyun oynamak birer haktır.

Bir sonraki dersimiz **Bizi Biz Yapanlar**

SOSYAL BİLGİLER 6

BİZİ BİZ YAPANLAR

BİZİ BİZ YAPANLAR

Kültür: Bir toplumun tarih boyunca ürettiği ve kuşaktan kuşağa aktardığı her türlü maddi ve manevi özelliklerin hepsine kültür denir.

Kültürü oluşturan manevi unsurlar

Tarih, dil, din ve inançlar, ahlak kuralları, örf ve adetler, komşu kültürler, yasalar ve hukuk kurallarıdır.

Kültürü oluşturan maddi unsurlar

Coğrafi konum, simgeler, doğal ortam özellikleri, iklim özellikleri, su özellikleri, arazi yapısı, toprak özellikleridir.

Kültürün Özellikleri:

1. Millidir.
2. Tarihidir.
3. Özgündür.
4. Ahenkli bir bütündür.
5. Canlı ve tabii bir varlıktır.
6. Özü değiştirilemez.
7. Milletin ortak malıdır.

Kültür kuşaktan kuşağa aktarılan bir sosyal mirastır. Varlığını ve canlılığını ancak bu yolla sürdürebilir.

Kültürü aktarma vasıtaları, eğitim-öğretim, gelenekler, din, dil, sanat, edebiyat, folklor gibi, çeşitli kültür taşıyıcı öge ve eserlerdir.

- ✓ **Kültür toplumlara özgüdür**, bu nedenle her toplumun kültürü bir diğerinden farklıdır.
- ✓ **Kültür süreklidir** ancak zamanla değişikliklere uğrayabilir.
- ✓ Ülkeden ülkeye kültürel farklılıklar olduğu gibi, yöreden yöreye bile **kültür farklılığı** olabilir.

- Bölgeden bölgeye kültürel farklılığın olmasında;
- **coğrafi konum,**
 - **alınan eğitim,**
 - **yüzey şekilleri,**
 - **gelenek ve görenekler,**
 - **iklim ve bitki örtüsü** gibi nedenler etkilidir.

Kültürel Unsurlarımız

- Kültürel unsurlarımızdan biri **el sanatlarımızdır**. Örneğin **ebru** çok eski bir Türk sanatıdır.
 - Kültürel unsurlarımızdan biri **düğünlerimizdir**.
 - Kültürel unsurlarımızdan biri **bayramlarımızdır**.
- **Dini ve milli bayramlarımız ile mevsimlik bayramlar, milli birlik ve beraberliğimizi sağlayan önemli kültürel unsurlardandır.** Ramazan ve Kurban Bayramları dini bayramlarımızdır.
- **Yöresel lezzetlerimiz, halk oyunlarımız, türkülerimiz, fıkralarımız, düğünlerimiz, kına gecelerimiz, askere uğurlamalarımız, geleneksel evlerimiz** kültürümüzü oluşturan diğer unsurlardandır.

- ✓ **Kültürümüz sevinçte ve kederde bir olmamızı, iri ve diri olmamızı, milli ve manevi değerlerimizi yaşatmamızı sağlar. Bu da bizi güçlü kılar.**
- ✓ İnsanın kişiliğinin gelişmesinde ve toplumsal birlikteliğin oluşmasında **tarih, dil, din, örf, âdet, gelenek, görenek ve bayramlar** gibi ögeler etkilidir. Bu ögelerin bir araya gelmesi kültürü oluşturur.
- ✓ **Kültür bir toplumun devamı için önemli bir unsurdur.**

Milli Kültür: Kuşaktan kuşağa aktarılan ve bir toplumu diğer toplumlardan ayıran hayat tarzı o toplumun millî kültürüdür.

Mill kültür aynı zamanda millî kimliği oluşturur. Kültür, millî birlik ve beraberliğe katkı sağlar. **Din, dil, tarih** millî kültürün unsurlarındandır.

- **Din**, insanların duygu ve düşüncelerini etkileyerek günlük hayatlarını, yaşam tarzlarını şekillendirir.
- **İslamiyet'in birleştirici gücü**, millî kültürümüzü etkileyerek toplumsal birlikteliğimizi güçlendirmiştir.
- Toplumsal birlikteliğimizin güçlenmesine **Hacı Bektaş-ı Veli, Yunus Emre, Mevlâna Celâleddin-i Rumi** gibi şahsiyetlerin eserleri de katkı sağlamıştır.

- **Dil**, kültürün nesilden nesile aktarılmasının ve gelişmesinin en önemli aracıdır. **Millet hayatındaki devamlılık dil sayesinde sağlanmış olur.**
- Kültürün bazı unsurları varlığını ve devamlılığını dile borçludur.
- **Toplumsal değerlerimiz, örf ve âdetler, gelenek ve görenekler dil vasıtası ile nesilden nesile aktarılır.**

- **Tarih**, toplumların başından geçen olayları, zaman ve yer göstererek anlatan; bunların sebep ve sonuçlarını, birbirleriyle olan ilişkilerini ele alan bilim dalıdır.
- Tarih yeni nesillerde **millî bilincin oluşmasında, millî birlik ve beraberliğin sağlanmasında** rol oynar.

Kültürel değerlerimizin toplumda birlik ve beraberliğimize katkıları

- ✓ **Dilimiz köprü gibidir. Çünkü kültürel mirasın aktarılmasını sağlar.**
- ✓ **Geleneklerimiz toplumsal tecrübenin aktarılmasını sağlar.**
- ✓ **Sanat toplumsal estetik anlayışını geliştirir.**
- ✓ **Tarih insanın hafızası gibidir. Çünkü yaşadıklarımızı saklar.**
- ✓ **Örfümüz toplumda bireysel davranışlarda uyum sağlar.**
- ✓ **Dinimiz birleştirici güçtür. Toplumsal birlikteliğimizi güçlendirir.**

Bir sonraki dersimiz **Kır Çiçekleri Gibiyiz**

SOSYAL BİLGİLER 6

KIR ÇİÇEKLERİ
GİBİYİZ

KIR ÇİÇEKLERİ GİBİYİZ

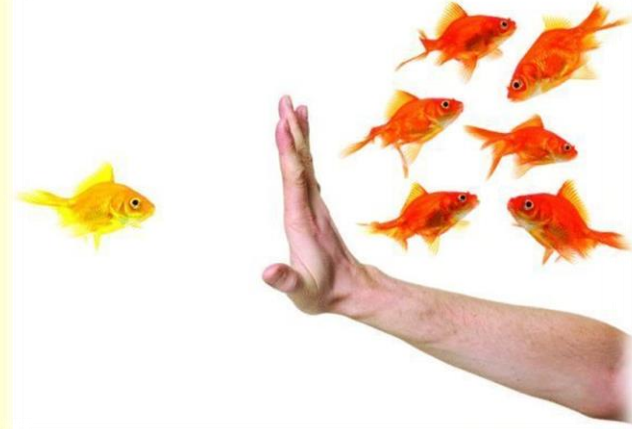
- Günümüzde aile, komşu, arkadaşlık ve akrabalık gibi değerlere verilen önemin azalması, insanlar arasındaki etkileşimin ve duygusal bağın azalmasına yol açmakta, bu da **birbirini tanımayan, empati kuramayan, farklılıklara saygı duymayan** bireylerde başkalarına karşı ön yargılar oluşmaktadır.

- **Önyargı, bir kişi ya da olaya ilişkin yeterli bir bilgi edinmeden, önceden, peşin bir karara varmış olma durumudur.**
- Önyargı, bir durum ya da kişinin aleyhine bazen de lehine olarak önceden oluşturulmuş bir kanaat ya da yanlılığı oluşturur. Bir kişi ya da gruba önyargı olduğu zaman, o kişi ya da grup da önyargılı olur.

Önyargının iki temel ögesi vardır:

- Bir kişi ya da gruba karşı olumsuz bir fikir sahibi olmak
- İnsanları tanımadan onları bir grubun üyesi olarak değerlendirmek ve kalıp yargılara sahip olmak

Önyargının sebepleri: Karşımızdaki kişiyi yeterince tanımamak, farklılıklara saygılı olmamak, empati kurmamak,

Önyargının çeşitleri: Cinsiyet, ırk, din, millet ya da sosyo-ekonomik durumdan kaynaklanan önyargı

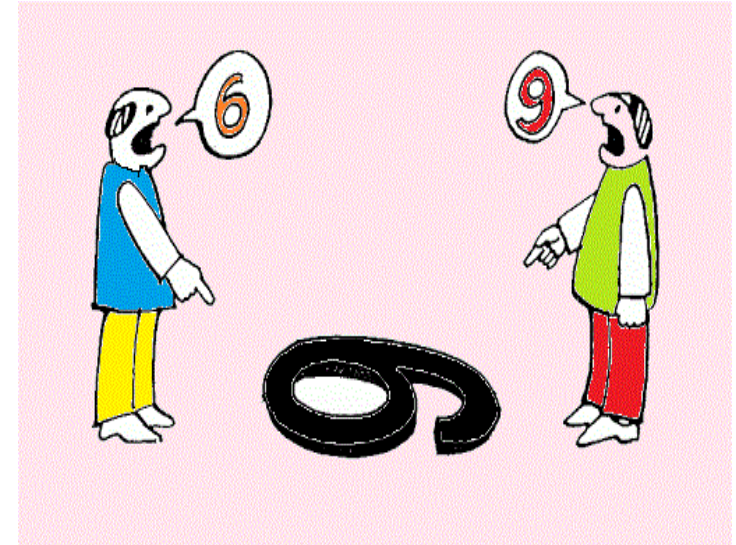
Önyargının sonuçları: Arkadaşlık ilişkilerinde bozulma, toplumda ayrışma, toplumsal çatışma

Önyargıların Temel Özellikleri

- ✓ **İnsanları sınıflandırır.** Zenci, Çinli gibi...
- ✓ **Basmakalıp yargılar oluşturur.** Zencilerin kirli oldukları gibi...
- ✓ **İnsanlar arasında sosyal uzaklık yaratır.** Komşu olmak istememe, aynı ortamda bulunmak istememe gibi...
- ✓ **İnsanlarda aşağılık duygusu oluşturur.**
- ✓ **İnsanlar arasında düşmanlık duyguları yaratır..**

Empati:

Bir kişinin kendisini karşısındaki kişinin yerine koyarak, olaylara onun bakış açısıyla bakması, o kişinin duygularını ve düşüncelerini anlamaya çalışmasıdır.

Ayrımcılık:

Bir gruba veya grubun üyelerine karşı önyargılardan beslenen olumsuz tutum ve davranışlardır.

Kalıp yargı: Belirli bir nesneye ya da gruba ilişkin bilgi eksikliklerimizi dolduran, böylece onlar hakkında karar vermeyi kolaylaştıran, önceden oluşturulmuş birtakım izlenimler ve düşüncelerdir.

- Örneğin, **her sarışın turistin Alman olduğunu, bütün Japonların çalışkan olduğunu, Arapların temiz olmadığını düşünmek gibi...**

Önyargılar ve Kalıp Yargıların Toplumsal Etkileri

- **Önyargılar ve kalıp yargılar toplumsal açıdan olumsuz etkiler bırakırlar.** Bu da toplumsal yaşamda ayrışmalara neden olur. **İnsanlar arasında nefret ve düşmanlık duygularının oluşmasına ve sonuçta çatışmalara yol açarak, toplumsal dayanışma ve bütünleşmeye zarar verir.** Farklı inanç ve kültürlere karşı olumsuz kalıp yargılar oluşmasına sebep olabilir.
- Ön yargının, ayrımcılığın ve çatışmanın azalması için insanlar arasındaki iletişim ve duygusal bağ güçlendirilmelidir. **Empati ve karşılıklı saygı anlayışı** geliştirilmelidir.

***Bir sonraki dersimiz
Bir elin nesi var***

SOSYAL BİLGİLER 6

BİR ELİN
NESİ VAR

BİR ELİN NESİ VAR İKİ ELİN SESİ VAR

- İnsanlar **beslenme, giyinme, barınma, eğitim, sağlık** gibi ihtiyaçlarını karşılamak için kurumsal bir düzene ihtiyaç duyarlar.
- **Sosyal yardımlaşma ve dayanışma** bu ihtiyaçları karşılamak üzere ortaya çıkan, toplumun ekonomik yapısını dengede tutan, birlik ve beraberliği artıran değerlerdir.

- Kendi gücümüzü ve olanaklarımızı, başkalarının iyiliği için kullanma **yardımlaşma,**
- Topluluğu oluşturan bireylerin bir konuda duygu, düşünce ve karşılıklı çıkar birliği içinde olmaları **dayanışma**dır

Sivil Toplum Kuruluşu: İnsanların toplumdaki herhangi bir ihtiyacı karşılamak için gönüllü olarak bir araya gelerek kurdukları **dernek, vakıf ve sendika** gibi oluşumlara (STK) denir.

- Sivil toplum kuruluşları gönüllülük esasına dayalı olarak yaptıkları çalışmalarla toplumda dayanışmanın oluşmasına katkı sunarlar.
- **Türk Eğitim Vakfı (TEV), Kızılay, Darülaceze, Mehmetçik Vakfı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı** vb.

Sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın bireysel ve toplumsal katkıları

- ✓ İnsanlarla iletişimimizi arttırır.
- ✓ Bir arada yaşamamızı sağlar.
- ✓ Sosyal bağlarımızı güçlendirir.
- ✓ Toplumsal huzuru sağlar.
- ✓ İnsanlar arasındaki sevgi, saygı ve kaynaşmayı sağlar.
- ✓ Toplumdaki ekonomik ve sosyal dengesizlikleri önler.
- ✓ Toplumsal dayanışmayı geliştirir.

İmece:

Kırsal kesimlerde ortak ya da kişisel işlerin el birliğiyle ve sırayla yapılmasına dayanan geleneksel yardımlaşmaya **imece** denir.

ALO SOSYAL YARDIM HATTI (144)

Yoksullukla mücadele için fakir ve muhtaç vatandaşlarımızın desteklenmesi için hayata geçirilmiş bir projedir.

Bir sonraki dersimiz Hak Özgürlük Sorumluluk

SOSYAL BİLGİLER 6

HAK ÖZGÜRLÜK SORUMLULUK

HAK, ÖZGÜRLÜK VE SORUMLULUK

- Sosyal bir varlık olan insan toplum hâlinde yaşar. İnsanların ortak yaşamlarını düzenleyen birtakım kurallar vardır.
 - **Yazılı Kurallar:** Toplum hayatını düzenleyen yazılı hukuk kurallarıdır. **Anayasa, kanun, tüzük ve yönetmelik** gibi.
 - **Yazısız Kurallar:** Toplum içindeki davranışlarımızı düzenleyen yazısız kurallardır. **Gelenek, görenek, ahlak kuralları** gibi.
- **Bu kurallara uyulmadığı takdirde toplum yaşamında kargaşa doğar, rahat ve mutlu bir yaşam sürdürülemez.**

- Kişi toplumda kendi hakkını savunabilmeli ve özgürce hareket edebilmelidir. Ancak **başkalarının haklarını ve özgürlüğünü dikkate alarak sorumlu davranmalıdır.**
- Her şeyde olduğu gibi hak ve özgürlüklerin de bir sınırı olduğu unutulmamalıdır. Nitekim **sınırsız özgürlük, özgürlüğü ortadan kaldırır.**

Hak: İnsanların herhangi bir işi yapma yetkisine hak denir. Hukuk düzeninin kişilere tanıdığı yetkilerdir.

Örnek: Yaşama hakkı, eğitim hakkı gibi.

Özgürlük: Kişinin başkasına zarar vermeden dilediği her şeyi yapabilmesine özgürlük denir.

Düşünce özgürlüğü, din ve vicdan özgürlüğü gibi.

Sorumluluk: Kişinin, kendine ve başkasına karşı yerine getirmesi gereken yükümlülükleri zamanında yerine getirmesine sorumluluk denir.

- **Bireyler karşılaştıkları sorunların çözümünde hak, özgürlük ve sorumlulukları göz önünde bulundurmalı ve buna göre davranmalıdır.**

- **Toplumda hakkımızı ararken yasal yollar kullanılmalıdır. Dilekçe hakkı** bu yasal yollardan biridir.
- Anayasamızın 74. maddesine göre **her vatandaşın dilekçe hakkı vardır. Vatandaşlar dilekçe ile ilgili kuruma müracaat ederek sorunlarına çözüm bulabilir veya taleplerini iletebilirler.**

VII. Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı

MADDE 74- Vatandaşlar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir.

DİLEKÇE ÖRNEĞİ

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞINA ADANA

Ben Adana'da yaşayan bir üniversite öğrencisiyim. Üniversiteye giderken bisiklet yolunu kullanıyorum. Ancak bisiklet yolunun yayalar tarafından yoğun kullanımı bisiklet kullanmayı zorlaştırmaktadır.

Bu konuyla ilgili gerekli tedbirlerin alınması hususunda gereğinin yapılmasını arz ederim.

Tarih
İmza
Adı Soyadı

- **“Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi” (CİMER);** bilişim ve iletişim teknolojileri kullanılarak hayata geçirilen bir halkla ilişkiler uygulamasıdır.
- Vatandaş ile devlet arasındaki iletişim kanallarını açık tutarak müracaatların her zaman ve her yerden yapılabilmesini mümkün kılmaktadır.

- **CİMER uygulaması** sayesinde devlet ile vatandaş arasındaki iletişim kanalları (elektronik mektup, faks, telefon ve şahsen) açık tutulmaktadır. Vatandaşların kendileri ve kamuyla ilgili, talep, şikâyet, ihbar, görüş ve önerileri ile bilgi edinme haklarına ilişkin idari makamlara yapacakları müracaatlara cevapların hızlı ve etkin bir şekilde verilmesi amaçlanmaktadır.

CİMER | CUMHURBAŞKANLIĞI İLETİŞİM MERKEZİ

BAŞVURU YAP BAŞVURU SORGULA

E-Devlet ile başvuru yapmak için tıklayınız. »

T.C. Kimlik Numarası

Adınız Soyadınız

Annenizin evl. önceki soyadı (İlk ve Son Harf)

Kimlik Seri No Eski Kimlik

Cep telefonu numaranız

Onay kodu gönder »

Tüketici Hakları: Hakkımızı arayabilmek için aldığımız ürünün garanti belgesini, fiş veya faturasını mutlaka almalıyız. Tüketici hakları, yasayla koruma altına alınmıştır.

- **Herhangi bir ürün satın alındıktan itibaren 7 gün içinde hiç bir gerekçe gösterilmeden geri iade edilebilir.**

Tüketici hakları ihlal edildiğinde,

- Belediyelere,
- Tüketici Hakları Derneğine,
- Tüketici Hakları Merkezine,
- Tüketici Mahkemesine,
- Tüketici Sorunları İl/İlçe Hakem Heyetine,
- Reklam Kuruluna başvurulabilir.

Devletin hizmet aksamalarında

- Belediyelere,
- Muhtarlıklara,
- Kaymakamlıklara,
- Valiliklere
başvurulabilir.

***Bir sonraki dersimizde
Kültür ve Miras Ünitesine
geçeceğiz.***

